

Nivå Fåreavlerforening

Håndbog

for fåreavlere
i Nivå Fåreavlerforening
3. udgave maj 2019

A

Adresse: Mølleengen, Møllevej overfor Nivå kirke. Ved henvendelse: benyt formandens adresse.

Almene observationer:

Normaltemperatur: 38,5-40 °C

Puls: 60-80 slag pr. minut

Åndingsfrekvens i ro: 10-20 vejrtrækninger pr. minut.

Arkiv: En del af foreningens papirer fra de første år er afleveret til det lokalhistoriske arkiv på rådhuset. Resten opbevares af formanden.

Avlsbog: I Læmmesæsonen (se) registreres samtlige læmninger i et Læmmeskema (se). Denne registrering overføres til en avlsbog, når alle læmninger er overstået, og alle nye lam har fået Øremærker (se). På denne måde holdes der bl.a. styr på, hvilke Moderfår (se), der avler sunde dyr.

B

Bede: Kastreret vædder.

Besætningsliste: Alle der har får skal frembringe og opbevare et register (liste) over besætningen. Listen skal for hvert dyr i besætningen indeholde oplysninger om dyrets CKR-nr. (øremærkets nummer), moderens CKR-nr., dyrets køn og race, uge og år for dyrets fødsel. Man skal anføre oplysninger om afgang og indgang i besætningen. For både afgang og indgang skal man anføre både dato samt CHR-nr. (se) på den besætning, dyrene kommer fra eller er flyttet til. Desuden skal det af listen fremgå hvor mange levende får, der er i besætningen samt hvor mange hundyr, som er over 12 måneder eller har læmnet. For besætninger, der er med i Fåreregistreringen, kan besætningslisten erstattes af en udskrift fra registreringen samt notaterne i registreringsblokken. Se mere www.foedevarestyrelsen.dk/dyr

Besætningslisten opbevares på kontoret og revideres løbende.

Besøgende: se Åben fold. Udenfor denne ”åbningstid” er det kun muligt at komme ind i folden, hvis der er en hyrde tilstede.

Blødorm: Se Haemonchus

Blue Tounge: En virus sygdom, der spredes via en mitte (knot, stikflue) af slægten Colicoides, som medfører en høj dødelighed hos får – 30%. Skal meldes til myndighederne.

Symptomer: kredsløbsforstyrrelser, der viser sig som en voldsom slimhindeproduktion i fårets hovedslimhinder, som forhindrer fåret i at trække vejret, tungen bliver blå.

Brønden: Brønden leverer vand til dyrene, og er lavet i 1993. Nyt filter 2012. Ved brønden står spande samt børster til rengøring.

Buskrydder: Findes i ”Kontoret” (se). Her findes også høreværn. Bruges af Hegnsgruppen (se) til at holde græsset væk fra de nederste tråde i Hegnet (se). Anskaffet i 2000.

C

Calcium: Ved fodring med korn, halm og græsning af fint enggræs skal calcium tilføres. Calcium har betydning for knoglernes udvikling, og for lidt calcium i blodet medfører nedsat energidannelse til muskler, og nerveimpulser overføres ikke.

CHR-nr.: Besætningsnummer. Vores CHR-nr. 088804. Alle der har får, skal registreres i Fødevareministeriets Centrale Husdyr Register. Nummeret findes også på Øremærket (se dette). Se også www.foedevarestyrelsen.dk/dyr

CKR-nr.: Dyrets øremærkenummer. Se Øremærkning og Besætningsliste.

CVR-nr.: Centralt Virksomheds-Registernummer: CVR-nr. 1509 4184.

Coccidier: Encellede organismer, der trænger ind i tarmcellen, formerer sig og sprænger cellen, hvorved den absorberende tarmslimhind ødelægges. Voksne får bliver immune, men lam smittes let og får diarre. Coccidier overlever fint i kolde og fugtige omgivelser.

Forebyggelse: rigeligt med råmælk, tørre omgivelser og vigtigt med rene og tørre fodertrug. Undgå gødning i foder og vand.

Lammene smittes som unge lam, men viser først symptomer, når de er 1 – 2 måneder gamle afhængigt af, hvor meget smitte de har været udsat for. For sikker diagnose tages gødningsprøver, når lammene er 5-8 uger – spørg dyrlægen.

D

Dagbog: Ligger i ”Kontoret” (se). Føres af vagthavende hyrdehold. Overhyrden sørger for kopiering af løsbladene.

Drægtighed: Får går drægtig i 5 måneder. Se også Lægning.

Drægtigheds-syge: Forekommer sidst i drægtigheden, hvis dyret mangler glukose til foster og mælkedannelse. Fåret er slapt og ligger ned. Desuden en hurtig dyb vejrtrækning.

Der skal gives 1 dl sukkervand med blandingsforhold ½ l vand tilsat 1 dl sukker.

Eller bedre glycerol 85% 30 ml x3 i tre dage

Forebyggelse: 2½ dl melasse i foderet om dagen. Desuden evt. 1dl kalk/calcium for at forebygge læmmefeber. Spørg dyrlægen.

Drøvtygger: Fåret er en drøvtygger, dvs. nedbrydelsen af føden sker i flere tempi. Først ved findeling i mundhulen, derefter en gæringsproces i vommen, der kan rumme op til 15-20 l., så gylpes føden atter op og tygges 2. gang, hvorefter den langsomt nedbrydes med enzymer, syrer, bakterier, svampe og andre mikroorganismer i netmaven, så i bladmaven og endelig i bagmaven. Processen tager, alt efter årstiden (fødens beskaffenhed og hvor mange lyse timer døgnet har) mange timer: først et par timers gumletid, så 6-7 timers drøvtygning efterfulgt af et par timers hviletid. For at stimulere processen har får behov for adgang til godt grovfoder som græs og hø.

Dyretransport: I forbindelse med Slagtning (se) aftales transport med slagteren. Læs i øvrigt regler om transport af dyr på www.foedevarestyrelsen.dk/dyr

Dyrlæge: Tilkaldes kun efter samråd med Overhyrde eller Formand.

Dyrlægebesøg: Husk varmt vand, sæbe og håndklæde, når dyrlægen tilkaldes og lys om efteråret.

Døde dyr: Daka tilkaldes kun efter samråd med Overhyrde eller Formand. Daka Bio-industries destruerer dyr, der er selvdøde eller slået ned af dyrlæge p.g.a. sygdom. Der fremstilles kødbenmel og fedt af de døde dyr, og dette afbrændes i kraftvarmeværker.

E

El-udtag: Se Strøm.

Engen: er en ”våd eng”, der særligt i vinter- og forårs månederne kan blive delvist oversvømmet af vandet fra Nive å. Visse år har der endda dannet sig en sø i det lavest liggende område, og her er svaner flyttet ind. Det kan være nødvendigt at hegne den nederste del af engen fra, idet vand jo leder og derfor ”tager” strømmen fra hele hegnet. Se også Fugle og Landskabspleje. En fordel ved det høje vandspejl er, at Brønden (se) ikke tørrer ud.

Engleje: Engen lejes af Den Hageske Stiftelse.

F

Flaskelam: I visse tilfælde kan det være nødvendigt at give et nyfødt lam flaskemælk. Til dette brug råder foreningen over de nødvendige remedier. De befinder sig i en kasse i "Kontoret" (se). Afgørelsen om et lam skal flaskes op tages kun i samråd med Overhyrde eller Formand og foretages kun sammen med erfaren hyrde. Se også Pulvermælk, Råmælk.

Flushing: Kraftig fodring 14 dage før ilæmning specielt til får under huld 3, for at løsne flere æg.

Foder: Fodermesteren sørger i samråd med bestyrelsen for indkøb, blanding og foderplan.

Fodercontainer: Befinder sig i "Kontoret" (se). Kan rumme 500 kg. Den er anskaffet i 1994-95.

Folden: Det indhegnede område på Mølleengen, hvor fårene går. Det afgrænses mod nord af Nive å, mod sydøst af Møllevej, mod syd af stien til Vejenbrød og mod vest af Usserød Å stien. Opdelt i fem folde, Kirkefolden, Nordfolden, Midtfolden, Åfolden og vådområdet.

Folder: udarbejdes og revideres af bestyrelsen. Ligger i kassen på lågen og på Nivå bibliotek.

Foreningens historie: PR-ansvarlig og/eller arkivar sørger for at gemme billeder, avisartikler, udklip mm.

Forsikring: Foreningen har ansvarsforsikring mod skader forårsaget af foreningens får.

Fugle: Engområdet har tidligere været rede- og fourageringsområde for en lang række fugle, der foretrækker en våd eng. Med dræningen af de omliggende marker gennem de sidste godt 50 år, har engens udstrækning og dermed fuglenes fødemuligheder markant ændret karakter. Også den tiltagende menneskelige aktivitet, særligt i området nord for engen, har betydet mindre ro til redebygning osv. Vores lille stykke eng er nu den sidste lille rest af et udbredt vådområde, der har strakt sig fra øresundskysten og langt ind i moseområderne både nord, vest og syd for Nivå. Med oprettelsen af fårefolden fik fuglene nye muligheder, hvilket tydeligt ses på det stigende antal af mange arter, der gennem året hviler vingerne og får sig en næbfuld mad i fårenes selskab. Det gælder både småfugle, rovfugle og de store, bl.a. knopsvane og hejre. Vi er særligt stolte af viberne, der lægger deres rede direkte på jorden. Se også Engen og Landskabspleje.

G

Gimmer: Lam af hunkøn.

Grinder: Flytbare metalhegn-sektioner. Bruges til at lave mobile folde, hvor dyrene er placeret i kortere tid.

Græs: Græs er fårenes foretrukne føde, og de græsser så vidt muligt hele året. I maj/juni slås græsset, så der altid er frisk græs (får gider ikke æde langt, tørt græs, og det har kun lidt næring).

Gummistøvler: er det absolut mest hensigtsmæssige fodtøj på engen. Først og fremmest er der fårelort overalt, dernæst er engen meget våd, og om sommeren kan brændenælderne genere.

Gutefår: Racen kaldes Gute, der kommer fra "Gotlandsk utegangsfår" (= dvs. de går ude hele året). Derudover betyder Gute også gotlænder på svensk. Guteracen er det tætteste man kommer det oprindelige stenalderfår, hvilket passer udmærket ind i Nivådalens "stenalderlandskab". Racen er stort set uforandret, idet den har overlevet på en lille ø nær Gotland i den mellemliggende tid. Både vædder og får har horn. Det er et meget venligsindet og intelligent dyr, der er meget nøjsomt og hårdført og derfor let at passe. Det kan klare sig i al slags vejr og kræver ikke nogen form for stald.

Gute Posten: Medlemsblad til medlemmerne, kommer ca. 4 gange årligt.

Gødningsprøver: Prøver tages i maj, juni, juli og august, måske i september afhængigt af slagtedato og efter behov.

H

Haemonchus contortus: Blodorm, angriber fårets løbemave, hvor den suger blod. Fåret dør af blodmangel.

Symp. Slimhinder blege, ses tydeligt i øjet. Forstoppelse mere almindeligt end diarre, pelikanlignende udposning under hagen.

Hegn: Engen er indhegnet med elektrisk hegn. Hegnet holder fårene i folden og hindrer ræve i at komme ind i Læmmesæsonen (se) og hunde i at komme ind året rundt.

Hegnsgruppen: Vedligeholder hegn og tråde, kontrollerer strømmen og etablerer opdeling af marken, samt renoverer husene. Ved Åben fold (se) deltager også Hyrderne (se) i dette arbejde.

Hjemmeside: www.nivaa-faar.dk

Hunde: Border collier, der tilhører medlemmer af foreningen og kan hyrde, må komme ind i folden, når får skal flyttes, ellers er det strengt forbudt at tage hunde med ind i folden! Både får og hunde bliver stressede.

Huld: Angiver fårenes foderstand med karakterer fra 0 (meget mager) til 5 (fede).

Huse/Hytter: Det er et lovkrav, at får om vinteren har mulighed for læ og tørt leje. Bruges endvidere i Læmmesæsonen (se), hvor Moderfår (se) med nyfødte lam står et døgn eller mere til overvågning, før de lukkes ud på engen. Fårene bruger kun sjældent husene til læ. De ældste huse er fra 1991. 3 huse blev bygget i sæson 1994-95. I varme perioder og i Læmmesæsonen (se) bruger fårene fortrinsvis "Bakkehuset" ved Hyldetræet. "Bakkehuset" blev renoveret i 2000.

Hyrdeplan: Viser de ugentlige vagter. Udarbejdes af Overhyrden og rundsendes til Hyrderne (se).

Hyrdemøder: 1. søndag i måneden mellem 10 – ca. 11.30. Også kaldet Åben fold (se).

Hyrder: Hyrdegrupper á 2-4 hyrder tager sig af den daglige fodring og tilsynet med dyrene. Mødes 1. søndag i måneden til Hyrdemøde/Åben fold (se) eller efter behov. Deltager også i vedligeholdelse af Huse (se) og Hegn (se). Hyrdegruppen er under ledelse af Overhyrden, hvortil alle uregelmæssigheder rapporteres.

Hyrdevagt: En hyrdevagt går fra lørdag til fredag. Den vagthavende Hyrdegruppe (se) fordeler indbyrdes vagterne. Den afgående hyrde giver om fredagen, gerne telefonisk, besked til næste hold. Hvis der er bemærkninger, fortælles de videre til næste hold. Alle uregelmæssigheder rapporteres straks til Overhyrden.

Hø: Hø er tørret græs/kløver og en vigtig del af fårenes foder i vinterhalvåret. Høet købes af en lokal landmand.

Høhæk: Er placeret på bakken og bruges som alternativ til Høkronen.

Høkronen: En foderhæk placeret på marken med plads til en bigballe ad gangen. Herfra kan fårene selv forsyne sig med hø. Høkronen er indkøbt i 2018.

I

Indmeldelse: Sker efter henvendelse til enten formand eller kasserer eller via hjemmesiden www.nivaa-faar.dk

Indsamling af fåreflokken: Kan foretages med en hund men oftest sker det ved at lokke fårene med foder. Fårene samles oftest i kontorfolden. Det kræver mindst 3-4 hyrder. Led fåreflokken hen mod grindefolden ved at gå langsomt bag flokken, klap i hænderne og sørg for, at ingen forlader flokken. Vigtigt: Får bliver let stressede, og har de én gang "lugtet lunt", kræver det megen tålmodighed af hyrderne atter at få samling på flokken!

Interesseorganisationer: Foreningen er medlem af Dansk Fåreavl (Hjemmeside: www.sheep.dk) og Gotlænderforeningen. ”Nyhedsbrev for fåreavlere” udgives af team fårerådgivning.

K

Kartemaskine: Foreningen har en lille håndkartemaskine. Den bruges bl.a. i forbindelse med PR-arbejde.

Kartning: Når fårene om foråret efter Læmningen (se) er blevet klippet, sender Uldgruppen ulden til kartning.

Klipning: Foretages af professionel fåreklipper i foråret efter Læmningen (se). Uldgruppen sørger for opbevaring af ulden og benytter den til kreative formål.

Klippebord: Se Klove og Klovklipping. Et ”bord”, hvor fåret bliver fikseret ved hovedet, og derfor står stille. Bordet kan hejses, så hyrderne kan klippe klove og gøre andet plejearbejde i opret stilling. Anskaffet i 2000.

Klove: Dyrenes klove klippes så vidt muligt en gang om måneden til Åben fold (se). Engens bløde bund kan ikke holde fårenes klove nede, så de klippes for at undgå at der kommer sygdom og at de bliver halte. Efter Indsamling (se) i Grindefold tager to hyrder ét får ud ad gangen. Fårene lægges blidt på siden, én hyrde holder i hornene og én tager fat i modsatte for- og bagben og trækker langsomt til. Når fåret ligger på siden klippes og renses klovene. Om foråret, i drægtighedsperioden, hvor moderfårene ikke kan lægges på siden, kan Klippebordet (se) anvendes.

Klovsyge: Skyldes bakterier, *Fusobacterium necrophorum*, der trives i våde områder, og som trænger ind via sår i klovspalten.

Sympt, kloven lugter surt, fåret halter, fordi hornet i kloven løsnes fra det underliggende følsomme væv. Man kan se ved voldsomt angreb at fårene ligger på knæ, når de græsser.

Ved ondartet klovsyge finder man desuden bakterien *Dichelobakter Nodosus*.

”Kontoret”: Foreningens lille uopvarmede hus, hvor Fodercontainer (se), Foderremedier (se), Redskaber (se), Værktøj (se), Sakse (se), Læmmekasse (se) mv. opbevares og hvor Dagbogen (se) til den daglige registrering forefindes. Opført i 2003.

Kraftfoder: Betegnelse for blandingen af korn og proteinfoder, der opbevares i fodercontaineren (se) i ”Kontoret” (se).

Kropstemperatur: Et fårs kropstemperatur ligger normalt på 38,5-40. Der ligger et termometer i kassen med grej til flaskelam i ”Kontoret”.

Kødsalg: Efter Slagtning (se) i oktober sælges kødet til foreningens medlemmer. Der udsendes meddelelse om bestilling til alle medlemmer. Kødet skal afhentes dagen efter slagtning, med mindre andet er aftalt med slagteren. Spegepølser leveres ca. 3 uger senere. Formanden kontakter hvert enkelt medlem for afhentning af kød og spegepølse. I tilfælde af, at kødmængden er mindre end den bestilte mængde, foretages uddelingen ved lodtrækning.

Køb af nye dyr: Karantæne på 4 uger.

L

Landskabspleje: Ifølge formålsparagraffen i vedtægterne er foreningens fremmeste formål ”naturpleje af fredede arealer, ..., i og omkring Nivå ådal ved fårehold ...” Naturplejen gælder ikke alene det geografiske areal, men er i høj grad også en del af en genopretning af et naturområde, hvor bl.a. fuglelivet får en chance for at overleve.

Leverikter: er en parasit. Leverikten har fået sit navn, fordi larverne lever af leverceller. De danner boregange i leveren, som efterhånden ødelægges mere eller mindre. Når larverne bliver kønsmodne, vandrer de mod galdegangene, hvor de udvikles til voksne ikter. I galdegangene suger de blod, og

dét i en sådan mængde, at værten kommer til at lide af blodmangel. Ikten har pytsneglen, som mellemvært. Sneglen lever og bevæger sig i grænsefladen mellem jord og vand. Eksempelvis på optrampede steder omkring vandingskar og på områder, der af og til står under vand, dog ikke i moser og hvor marken oversvømmes af saltvand.

Sympt. Mistrivsel, mindre ædelyst, pelikanlignende udposning under hagen.

Læmning: Gutefår (se) får 1-2 lam pr. år; tri- og firlinger kan dog forekomme. De læmmer som regel uden hjælp, men hyrderne har ekstra tilsyn i læmmesæsonen (se). Efter læmningen, der som regel sker ude på engen, anbringes Moderfår (se) og lam i et af Husene (se). Her bliver de i ca. 1 døgn, for at lammene kan få den første vigtige Råmælk (se) i fred og ro og moderfår og lam kan lære hinandens duft og lyd at kende. OBS, hvis en hyrde ser, at fostervandet går, skal fåret have læmnet inden 6 timer.

Læmmekasse: Kasse med remedier til Flaskelam (se). Findes i "Kontoret" (se). Anvendes kun efter samråd med Overhyrden og sammen med en erfaren hyrde.

Læmmeskema: Et specielt skema, som hyrderne udfylder, når et får har læmnet. Ligger i "Kontoret" (se). Laves af Overhyrden.

Læmmesæson: Som regel april måned. Dette styres ved at sætte Vædderen (se) sammen med Moderfårene (se) i november, idet får går drægtig 5 måneder. I den periode er der tilsyn med dyrene ca. 4 gange om dagen, dvs. fodring i fodertrug og høhæk, vand i vandtrug, tælling samt at sætte nylæmmede lam og moderfår på hus og evt. hjælp til læmmende moderfår.

I læmmesæsonen er vædderen forvist til separat fold, da han kan værre aggressiv overfor lammene.

Læmmevejledning: En vejledning i, hvordan Hyrderne (se) skal forholde sig i forbindelse med Læmning (se). Findes i to udgaver: En udførlig og en hurtig. Begge findes i "Kontoret" (se) og udsendes til hyrderne af Overhyrden kort før læmning påbegyndes.

Løbe-tarmorm: den mest almindelige indvoldsorm, beskadiger tarmen og forårsager væggtab, mistrivsel og diarre.

M

Maedi-Visna: Sygdommen består af to sygdomme: Maedi, der er lungesygdommen, og visna, der er en hjernelidelse. Maedi er den dominerende sygdom, og visna ses sjældnere. Årsagen er det samme virus. Sygdommen udvikler sig langsomt, og et dyr kan være smittet i flere år uden at udvikle symptomer. Smitten overføres gennem kontakt mellem dyrene, kontakt med inficeret materiale, gennem luften og modermælk. Konsekvenserne af en infektion kan være lungebetændelse, yverbetændelse, lav frugtbarhed, øget lammedødelighed og nedsat tilvækst. Sygdommen reguleres ved et frivilligt maedi-visna sundhedsprogram, der ledes af SEGES, Kvæg, Får og Geder i Skejby. M3-status kræver blodprøve af mindst 10 dyr over 2 år i besætningen hvert 3. år. Hvis besætningen indkøber dyr af en lavere status, falder hele besætningens status. Det er besætningsejerens ansvar, at blodprøveresultater og ejererklæring indsendes rettidigt. To mdr. inden statusattestens forventede udløb modtager ejeren normalt en ejererklæring og besked på, at det nu er tid for udtagning af ny besætningsblodprøve.

Nivå Fåreavlerforenings dyr har M3-status.

Medlemmer: Som medlem af foreningen kan man være aktiv i Hyrdegruppen, Hegnsgruppen, Uldgruppen og/eller PR eller vælge at være passiv. Alle medlemmer har mulighed for at købe kød efter Slagtning (se). Alle medlemmer er velkomne til at møde op på Åben fold (se), samt til de arrangementer, foreningen står for.

Mineralmangel: se Selen og Calcium.

Moderfår: De får, der er drægtige og/eller har eller har haft lam.

Moderfår på hus: Det første døgn et Moderfår (se) er på Hus (se) med et nylæmnet lam skal det

kun have vand og hø. Husk at vende Grinderne (se) rigtigt, så den smalleste afstand er nederst.

Momsregistrering: Foreningen er momsregistreret. Der skal betales moms af kødsalget, samt af de almindelige foreningsudgifter, som f.eks. administration og medlemsarrangementer, men ikke af udgifter, der direkte vedrører fåreavlen, f.eks. foder, klipning og hegnsmaterialer.

Myndigheder: Foreningen er underlagt opsyn fra Miljø- og Fødevarerministeriet, idet vi har status af fritidslandbrug med fårebesætning og kødproduktion. Formanden har kontakten til myndighederne.

N

Nødslagting: af et sygt dyr sker kun efter overhyrdens eller formandens konsultation med Dyrlæge. I tilfælde af en nødvendig transport af et dyr til slagting i utide, arrangerer overhyrden lån af trailer til dyretransport.

O

Orm: se løbe-tarmorm, coccidier, Haemonchus.

Ormekur: Parasitter som løbe- og tarmorm findes hos alle får, men udgør ikke altid et problem. Smitten sker kun på græs. Især hos lam bevirker et ormeangreb forringet tilvækst og diarré.

Behandling mod orm skal ikke foretages, med mindre det er nødvendigt, men det er hensigtsmæssigt at få foretaget kontrol 1-2 gange årligt, ca. i juni og nov./dec. måned. Det sker kun efter samråd med Overhyrden, der konsulterer Dyrlægen, hvorefter gødningsprøver indsendes til undersøgelse for ormeæg.

Overhyrde: Sørger for Hyrdeplaner (se), opdatering af Hyrdeliste (se), Læmmeskemaer (se) og lign. og tager sig af nye hyrder. Evt. uregelmæssigheder rapporteres til overhyrden, ligesom behov for Dyrlæge (se), beslutning om Flaskelam (se), afhentning af Døde dyr (se) og andre særlige beslutninger ang. fårene kun tages i samråd med overhyrden og/eller formanden.

P

Pandelampe: til batteri. Kan anbefales Hyrderne til Vintersæsonen.

Parasitter: Orm og Ikter

Prolaps: Årsag, arvelig disposition, fedme, fejlfodring, mangel og fødselsproblemer fra tidligere fødsler kan fremprovokere, at skeden krænger ud på fåret to uger før læmning. Prolapssele er en nødløsning

Pulvermælk: Anvendes til nyfødte lam, der ikke er i stand til at få næring fra moderen.

R

Race: Se Gute.

Registrering af dyrene: Se Øremærkning.

Rengøring: Hovedrengøring af "Kontoret" (se), Husene (se) og omkring Høhækken foretages hvert forår, helst til marts måneds Åben fold (se). I Husene skal gammelt hø og lort rives/graves ud, så der er klar til læmninger. Gammelt hø kan evt. genanvendes til "bund" omkring foderanlægget (se). I "Kontoret" skal endvidere listen over indboet a jour-føres.

Ræve: Særligt i Læmmesæsonen (se) kan ræve være et problem. Derfor skal moderkager og andre efterladenskaber efter læmninger graves ned hurtigst muligt.

Råmælk: Den første, vigtige mælk, som det nylæmmede lam dier hos sin moder. I råmælken findes alt det, et nylæmmede lam har brug for, bl.a. vigtige antistoffer, der gør, at lammet kan modstå eventuelle vira. Til hjælp til lam, der ikke kan die selv, malkes et moderfår med lam; mælken fryses, så der altid findes råmælk til næste år.

S

Sakse: Anvendes til Klovklipping (se). Findes i "Kontoret" (se). Se også Slibning.

Skab: Der findes 4 forskellige typer af mider eller skab, der gnaver i fårenes hud. Miden Chorioptes ovis er lokaliseret nederst på specielt bagben og pung.

Sympt. Kløe, fugtige sår misfarvet uld, sårskorpe der bliver større. Miden kan leve 4 uger udenfor fåret. Ved behandling flyttes fåret til nye omgivelser.

Selen: Er en antioxidant, der holder musklernes opbygning stabil. Selenmangel hos lam fører til muskelskader, musklerne bliver ømme og hårde, lammet har svært ved at bevæge sig "muskeldystrofi" musklerne mister struktur- de oxideres, bliver hvide som fiskekød.

Forebyggelse. Selen i foder og selen tilgift i sommermånederne

Skedefremfald, skedekrængning: se prolaps

Skind-garvning: Uldgruppen (se) har af og til beskæftiget sig med garvning af egne fåreskind.

Dette foregår umiddelbart efter Slagtning (se). Skindene kan enten garves i salt - og alunvand eller tørres med salt. Interesserede kan henvende sig til Uldgruppen og/eller låne hæftet: *Garv dine egne skind*, skrevet af Erna Børgager.

Slagtning: Foretages af professionel slagter på slagteri. Som regel sidst i oktober måned. Hvis ikke andet aftales, samles fårene i grindefolden tæt på lågen i god tid før vognmanden kommer. Når vognmanden kommer, bakker han helt op til lågen, så fårene kun skal hjælpes op i vognen.

Sliksten: Mineralsten, der skal være frit tilgængelig for fårene, fortrinsvist i sommerperioden, hvor der ikke fodres. Fodermesteren holder øje med, hvornår der skal indkøbes ny.

Sommersæson: Der er tilsyn med dyrene 1 gang om dagen, dvs. vand i vandtrug og tælling. Se også Lammesæson og Vintersæson.

Sur vom: store mængder kraftfoder, kan udløse et pH fald i vommen, med ændring af bakteriefloraen og produktionen af mælkesyre, som uden neutralisering medvirker til at drøvtygningen lammes – sur vom. Optagelsen af syre fra vommen medfører pH fald i blodet og symptomer ses allerede efter 3 – 6 timer.

Symptomer: stiv gang, manglende ædelyst, sløvhed, forhøjet åndedrætsfrekvens, krampelignende tilstande, lammelse.

Forebyggelse: grovfoder, sikrer spyttet som neutraliserer syren og holder drøvtygning i gang.

Stenyver: se yverbetændelse

Strøm: Strømmen "hentes" på Nive Mølle.

T

Træer: De fire rønnetræer på sydsiden af hegnet er en gave (grøn pris) fra Socialdemokratiet. Foreningen fik dem Grundlovsdag 1996 for "en anderledes og meget engagerende naturpleje i Nivådalen".

U

Uld: Gutefår (se) har en meget tæt og tyk og samtidig strid uld, der gør, at dyret kan holde varmen i ekstrem kulde, kan klare regn i stride strømme og til dels holde varmen ude fra kroppen om

sommeren. Den afklippede uld er meget velegnet til filtning/tovning. Men de mange stride og døde hår gør, at den ikke kan spindes til en sammenhængende tråd uden hjælp af en anden fåreraces uld (f.eks. Gotlandsk pelsuld).

Efter fårenes klipning omkring 1. maj bliver ulden grovsorteret, så der ikke kommer for mange urenheder med. Særligt spændende ”krøller” og mankehår tages fra. Derefter sorteres hammene igen, denne gang for strå og lign. Hos karteren vaskes ulden inden selve kartningen, der foregår på maskine. Herefter er ulden klar til brug i Uldgruppen (se).

Uldgruppen: Aktivitetsgruppe (se), der mødes fra september til maj, 1-2 gange om måneden, på Niverødgårdskolen. Gruppens medlemmer arbejder med uld på mange måder i et åbent og gensidigt inspirerende fællesskab. Der er også mulighed for at deltage i kurser med gæstelærere. Hvis der er interesse for Skindgarvning (se) i forbindelse med Slagtning (se) er dette også muligt. Uldgruppekontakten indbydes til deltagelse i Bestyrelsesmøderne (se) og aflægger beretning på Generalforsamlingen. Uldgruppen er under aftenskoleloven og lokalesøgning sker efter henvendelse til kommunen ca. 15. april.

Uldsalg: Ulden anvendes fortrinsvist til bearbejdning i Uldgruppens regi. Hvis der er overskud af uld, uforarbejdet eller kartet, kan dette sælges til interesserede, særligt i forbindelse med PR.

V

Vagtplan: Der udarbejdes en vagtplan for Hyrderne (se) af Overhyrden 4 gange om året.

Vand: Fårene skal have mulighed for at drikke frisk vand hele døgnet. I Læmmesæsonen (se) skal Moderfår på hus (se) og have frisk vand hver dag.

Vandtrug: Fyldes med frisk vand efter behov og rengøres så vidt muligt 1 gang om ugen. Om vinteren anvendes spaden til at fjerne isen fra vandtrugene.

Vintersæson: Der er tilsyn med dyrene 2 gange om dagen, dvs. fodring i trug og høhæk, vand i vandtrug samt tælling. Se også Læmmesæson og Sommersæson.

Vædder: Hanfår. I flokken er der én vædder. Da det er hans gener, der bliver bragt videre til samtlige lam, er det vigtigt, at han er stærk, har gode og regelmæssige horn, og er godmodig og samarbejdsvillig overfor både får og mennesker. Vædderen tages fra flokken i slutningen af sommersæsonen for at man kan styre, hvornår læmmesæsonen skal starte jævnt, hvornår vædderen kan begynde sit ”bedækningsarbejde”. Hvis han er aggressiv overfor Moderfår (se) og de nyfødte lam, bliver han i begyndelsen af Læmmesæsonen (se) flyttet til separat fold. For at undgå indavl bør vædderen udskiftes ca. hvert 6. år. Hvis han til den tid stadig er et godt avlsdyr, ser vi gerne, at han sælges til en anden Gute-avler.

Vædderlam: Lam af hankøn.

Y

Yver: Hyrderne (se) skal altid holde øje med fårenes yvere, særligt i perioden inden Læmning (se), i Læmmesæsonen (se) og i den første tid med nye lam. Uregelmæssigheder meddeles Overhyrden.

Yverbetændelse: Er der mistanke om yverbetændelse eller lign. skal Overhyrden eller Formanden kontaktes; kun disse tager stilling til, om der skal tilkaldes Dyrlæge.

Hvis betændelsen ikke behandles er det muligt at der udvikles stenyver.

Æ

Æresmedlemmer: Foreningen har foreløbig kun ét æresmedlem, nemlig dyrlæge Bente Laursen, der tog initiativ til foreningens oprettelse og var dens første formand.

Ø

Øremærkning: Fårene skal forsynes med 1 øremærker (se CKR-nr.) senest 60 dage efter læmning. På øremærket står også CHR-nummeret. Øremærker med tang opbevares hos Formanden. Hvis lam ikke skal slagtes skal de forsynes med 2 øremærker. Lam der slagtes inden de er 12 måneder kan dog mærkes med kun et øremærke.

Å

Åben fold: I forbindelse med Hyrdemøde (se) 1. søndag i måneden er alle interesserede velkommen til at kigge ind i folden kl. 10.00- ca. 11.00. Sundhedstjek: huld, slimhinder / øje, tænder, bagdel og klove.

Åen: Engen afgrænses i nord og nordøst af Nive Å og Usserød Å, der mødes nord for Nive Mølle.

Åget: Kan anvendes af Hyrderne (se) til at bære Vand (se) fra Brønden (se).

Åget er lavet som en gave til foreningen af Andreas Müller i 2003. Det er en kopi af et gammelt åg, der befinder sig på Frilandsmuseet.

.